

Bemutató foglalkozás reflexiója

A 2019/2020-as tanév tavaszi félévében földrajz szaktanítási gyakorlatomat az ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégiumban végeztem Sebőné Bagdi Ágnes vezetésével. A tanítási gyakorlatom során öt órát az intézmény falai között tartottam a 7. D osztálynak, majd ezt követően a további órákat és foglalkozásokat digitálisan valósítottam meg.

A szaktanítási gyakorlatomat tartalmilag két nagy részegységre tudjuk bontani. Az első csoport az amerikai kontinens társadalomföldrajzát foglalja magába, míg a második csoport Ázsiának az általános bemutatását, kialakulását, vízrajzát, népesség- és településföldrajzát és vallásait tartalmazza. Amerika témakörénél a tanulókkal még ismerkedtük, feltérképezve egymás szokásait és jellemét. Úgy gondolom ez nagyon jól sikerült, melyet bizonyít, hogy a távoktatás során gördülékenyen, már egymást jól ismerve, tudtuk az ismeretanyagot a tanulókkal közösen feldolgozni és a feladatokat megoldani. Az előzmények során továbbá kiemelném a vezetőtanárom tevékenységét és tanácsait is, hiszen az ő segítségével nem sikerült volna ilyen jól megismernem a diákokat és az ő a szokásaikat. Az intézményben tartott öt óra során, felmértem a tanulóknak az önállóan, párban, és csoportokban történő munkavégzési szintjét és az együttműködésük hatékonyságát is.

Úgy gondolom a tanulók minden munkaformában megfelelően teljesítettek, továbbá a csoportmunkák során is mindenkinek lehetősége nyílt bekapcsolódni a közösség tevékenységébe. Egy ilyen csoportmunka során dolgoztuk fel az USA gazdasági körzeteit 6 csoportra bontva, A4-es térképek, forrásszöveg és a földrajzi atlasz felhasználásával. Úgy vélem e feladat során a diákok tökéletes kooperálást tudtak egymással megvalósítani. A csoportokban történő munkálkodást a gyakorlatom későbbi heteire is terveztem, sajnálatosan azonban a kialakult helyzet közbeszólt, így egy teljesen más forgatókönyvet kellett megvalósítani a digitális-online térben, fő hangsúlyt fektetve a hatékony önálló tanulásra.

A távoktatási modulomat Ázsia vallásaiból készítettem el, mely logikailag, tartalmilag a témakör közepén (Ázsia földrajza-5. lecke) helyezkedik el, azaz a kontinensről a tanulóknak már megfelelő mennyiségű és minőségű ismerete volt. A modul tervezése során továbbá a történelem és a művészettörténet tantárggyal fennálló tantárgyi kapcsolatot is figyelembe vettem, természetesen a Földrajzi Kerettanterv és a NAT felhasználásával. A bemutatómunkának elsődleges oktatási célját az öt fő világvallás megismerésében és az ezek

között fennálló kapcsolatokban határoztam meg. Természetesen a tervezés legfontosabb része Ázsia kontinensének, mint „összekötő kapocsnak” az előtérbe helyezése volt. Kiemelt volt továbbá egy rendkívül egyedi kompetenciaterület is, a személyközi, interkulturális és szociális kompetenciák fejlesztése, azaz, hogy a gyermekek képessé váljanak aktívan részt venni a társadalmi életben, merjenek nyitni más vallások és kultúrák felé, valamint sikeresek legyenek mind a hétköznapi, mind pedig az iskolában végzendő kooperációs tevékenységekben. Különösen nagy hangsúlyt kívántam erre fektetni, a digitalizáció és a hatékony önálló tanulás mellett, hiszen kevés olyan tantárgy és témakör van a diákok tanulási folyamatában, amelyek során ezeket produktívan tudjuk fejleszteni.

A távoktatási modulomat a felhasznált eszközök és a tartalmi elemek tekintetében két nagy részre tudjuk bontani. Elsőként egy prezentációt készítettem el a tanulók számára, melyben az ismereteket kívántam közölni. A prezentáció elkészítésekor próbáltam egy olyan előadást létrehozni, mely nem tartalmaz hatalmas mennyiségű ismeretanyagot, így ahol lehetett inkább útmutatásokat és segédleteket (pl. linkeket, videókat, térképeket) építettem bele. Természetesen a digitális tér és munka világában nem feledkeztem meg sem a tankönyvről, sem pedig a földrajzi atlaszról. Így ahol csak tudtam harmóniában, összekovácsolva kívántam a bemutatómunka anyagát elkészíteni, hogy a diákok ugyan több forrásból, de egy komplex egészként sajátítsák el az ismereteket. Úgy vélem a prezentációban megadott linkek és segédletek sokszínűek voltak, hiszen a tanulók megismerhették, hogy milyen gyorsan szinte másodpercről másodpercre hogyan nő a Föld népessége, hogyan hívják imára az iszlám hívőket, vagy esetleg, hogy milyen szigorú vallási (étkezési) szabályoknak kell a zsidó vallású embereknek megfelelni a mindennapjaikban. A visszajelzések és a vélemények alapján a diákoknak is tetszett, hogy bár földrajz tantárgyon belül vagyunk, milyen sokszínűen tudjuk az ismereteket pl. a gasztronómia oldaláról megvilágítani és elsajátítani. A modul másik része a ppt. mellett egy Word dokumentum volt, melyben egy kompetenciafejlesztő feladatlapot készítettem el. Ezt a feladatlapot a ppt, a linkek és a tanulói előzetes ismeretek alapján eredményesen töltötte ki valamennyi diák.

A távoktatási modul tényanyagát az általánostól az egyedi felé történő módszerrel kívántam felépíteni, követve a tankönyvet. Bevezetésként a világvallások fogalmi tisztázását és csoportosítását jelöltem ki, majd ezt követően mind az öt világvallást egyesével bemutatni kívántam. A feladatlap során is e technikát alkalmaztam, mintegy keretbe foglalva az ismereteket. Úgy gondolom ez azért volt hasznos, hiszen egy általános kép után tudtuk, jobban az a világvallások egyediségeit megismerni. A segédanyagok kiválasztása során

próbáltam hiteles, de egyedi és változatos forrásokat hozzárendelni. Mindegyik világvallás bemutatásához más-más segédletet szerettem volna hozzárendelni, hiszen úgy gondolom, sokkal élvezetesebb és hatékonyabb úgy tanulni, hogyha sokrétűen, többféle tanulástechnikai eszközt alkalmazva történik meg. A kereszténységhez és a hinduizmushoz, a földrajzi atlasz és digitális térkép állt a gyermekek rendelkezésére. Az iszlám vallás megismerése Youtube videó és a Magyar Iszlám Közösség honlapjának a segítségével történt meg. Végezetül a zsidóságot és a kóser étkezést MAZSIHISZ honlapjának meglátogatásával tudták a gyermekek jobban megismerni. A feladatlapom során a kijelölt keret utolsó tartalmi részét, egy táblázatos összehasonlító feladat adta. Itt a diákok személyes véleményére és beleélőképességére voltam kíváncsi, az által, hogy felsorolják a vallási-kulturális sokszínűség előnyeit és hátrányait. Ebben a feladatban úgy vélem a diákoknak nagy segítségére volt az, hogy korábban Amerika földrészénél, közösen már végeztünk ilyen összehasonlítást.

A fejlesztő értékelés két irányban zajlott, hiszen én is kértem a diákoktól 3-2-1 módszerrel visszacsatolást. Ennek során a tanulók feladata az volt, hogy 3 pozitív észrevételt, 2 tanácsot, és 1 negatív tapasztalatot fogalmazzanak meg a távoktatási modullal (munkámmal) kapcsolatban. Úgy hiszem ez nagyon hasznos és építő jellegű volt számomra, mivel rávilágított azokra a területekre és képességekre, amelyekben a jövőbeli pályám során még fejlődnom kell. Részemről az értékelés dicséretkártyák formájában valósult meg. Ennek oka, hogy sokkal inkább éreztem hatékonyabbnak és a diákok jövőbeli tanulmányait figyelembe véve alkalmasabbnak ezt a módszert, mint a százalékok alapján meghatározott érdemjegyeket. Ebben a kialakult helyzetben véleményem szerint jobban tudtam a tanulókat motiválni és értékelni egy ilyen dicséretkártyával, mintha érdemjegyeket adtam volna.

A visszaküldött feladatlapok alapján úgy vélem sikerült valamennyi oktatási, képzési-fejlesztési célt megvalósítani. A gyermekekben egy összefoglaló kép alakult ki a világvallásokról, figyelembe véve természetesen az egyediségeket. Ezt alátámasztja a feladatlapom első feladatának megoldásai, hiszen valamennyi tanuló az összefoglaló táblázatot helyesen töltötte ki. E feladat során a digitális kompetencia mellett, a matematikai kompetenciát is fejleszteni kívántam egy számolós feladat (egyes világvallások követőinek száma) segítségével. A digitális és a hatékony önálló tanulás kompetenciáját is sikeresen tudtam fejleszteni, mivel majdnem az összes hibát a tanulók észrevették és kijavították a második feladatban. Ez a két kompetenciaterület volt, melyet igazából az összes feladat igénybevett és fejlesztett, mondhatni képzési-fejlesztési céloknak a vázát, alapját adták. A visszajelzések és az eredmények tükrében egy hatékony képzési-fejlesztési folyamat zajlott le.

Az anyanyelven történő kommunikációt jelen esetben szóbeli tevékenységgel fejleszteni nem tudtam, viszont lényegesnek tartottam helyet adni neki a távoktatási modulban. Ezért találtam ki a hinduizmus kapcsán egy kisebb „fogalmazás”, bemutatólevél megírását, mely során a diákoknak nemcsak térkép, de segítő jellegű kérdések is a rendelkezésükre álltak. Végezetül a korábban már kiemelten említett személyközi, interkulturális és szociális kompetenciákat az utolsó feladattal szerettem volna fejleszteni. Az eredményeket és a tanulói visszajelzéseket figyelembe véve úgy vélem sikeresen tudtam a célokhoz a megfelelő feladatokat és segédleteket, forrásokat kiválasztani, amelyek szakmódszertanilag is beleillettek a távoktatási modulba.

A tanulói értékelések azonban rávilágítottak azokra a hiányosságokra, melyekben fejlődni kell. Elsősorban amiben a jövőben eredményesebbnek kell lennem, az az, hogy feladatokat egyértelműbben és világosabban fogalmazzam meg. Nagyon sok tanuló negatívumként a kétértelmű, nehezen értelmezhető feladatszövegeket és a feladatok mennyiségét határozta meg. A feladatok mennyisége mellett, azonban a diákok tartalmilag élvezték ezek megoldását és a tetszésüket is elnyerte, így a jövőben ezekből tapasztalatokból építkezve kell a feladataimat úgy kialakítani, hogy a mennyiség és a minőség összhangban legyen egymással.

A földrajz szaktárgyi tanítási gyakorlatom során a távoktatási modulom úgy érzem elérte mind oktatási, mind pedig a képzési-fejlesztési célját. Az előkészítések és a megvalósítások során vitathatatlanul bebizonyosodott, hogy egy tanulási-tanítási folyamat (távoktatási modul is beleértve) csak akkor lesz hatékony, ha több forrásból dolgozunk, változatos feladatokat alakítunk ki, különböző segédanyagok igénybevételével. Ha folyamatosan ugyanazt a technológiai módszert és munkaformát alkalmazzuk, akkor a diákok figyelmét egy idő után nem tudjuk fenntartani, így a folyamat elveszti eredeti funkcióját. A jövőben is ez alapján kívánom a pedagógiai munkám, mind megtervezni, mind pedig megvalósítani. Úgy vélem, hogy a kialakult helyzet új kapukat nyitott ki, és én inkább pozitívan, új lehetőségek kipróbálásának a szempontjából közelítettem meg ezt az állapotot. Az online-digitális munka során olyan tapasztalatokat szereztem, melyeknek később is hasznát fogom venni. Egyedül azt sajnálom, hogy e modult előben nem tudtam a tanulókkal feldolgozni.

Összességében azt mondhatom, hogy nemcsak a távoktatási modul, de az egész gyakorlat során nagyon sokat fejlődtem, e mellett felszínre kerültek azok a hiányosságok is, melyekben a jövőben kell változtatnom. Az én példám során is bebizonyosodott, hogy egy tanulási-tanítási folyamatban nemcsak a pedagógus értékelése, hanem a diákok visszacsatolása is legalább olyan lényeges.

